

ШОЛУ
тақырыптық талдау бойынша
Қазақстандағы қашықтықтан оқыту: мәселелер мен болашақ мүмкіндіктер
(Астана, 2025)

Бұл тақырыптық талдау қазіргі жоғары білім беру жүйесіндегі ең өзекті даму бағыттарының бірі — қашықтықтан оқыту және білім беру ортасының цифрлық трансформациясы контекстіндегі оның рөліне бағытталған. Мақала қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың халықаралық тәсілдеріне, Қазақстан Республикасының реттеушілік шеңберіне, жоғары білімді цифрландырудың қазіргі үрдістеріне және отандық және шетелдік университеттердің практикалық тәжірибесіне жан-жақты шолу ұсынады.

Бұл талдаудың басты артықшылығы — қашықтықтан оқытуды жоғары білімді цифрлық трансформациялаудың ажырамас элементі ретінде қарастыруы. Мақала қашықтықтан оқытуды анықтаудың халықаралық тәсілдерін көрсетеді, Қазақстан Республикасының ағымдағы заңнамасын талдайды және халықтың цифрлық сауаттылығы мен азаматтардың онлайн оқытуға қатысу деңгейі туралы статистикалық көрсеткіштерді қарастырады. Қазақстандық жоғары білім беру ұйымдарында оқу үдерісін басқару үшін LMS платформаларын, жаппай ашық онлайн курстарды (MOOCs), цифрлық білім беру ресурстары мен құралдарын пайдалану бойынша үздік тәжірибелерді жүйелеуге ерекше назар аудару қажет.

Зерттеудің оң тұстарының бірі — халықаралық ұйымдардың, атап айтқанда ЮНЕСКО UIS-тің статистикалық деректерін пайдалану, бұл Қазақстанның жаһандық білім беру кеңістігіндегі орнын кеңірек түсінуге мүмкіндік береді. Халықтың цифрлық сауаттылығын талдау және жастар мен ересектердің онлайн оқытуға қатысу тенденциялары ерекше назар аударуға тұрарлық, себебі бұл қашықтықтан оқытудың әрі қарай дамуына қоғамның дайындығын бағалауға мүмкіндік береді.

Қашықтықтан оқытудың артықшылықтары мен тәуекелдеріне арналған бөлімдерге ерекше назар аудару қажет. Авторлар қашықтықтан оқыту технологиялары жоғары білімге қолжетімділікті айтарлықтай кеңейтіп, өңірлік аймақтардағы студенттерге, мүмкіндігі шектеулі адамдарға және жұмыспен қамтылған жастарға қосымша мүмкіндіктер туғызатынын сенімді түрде көрсетеді. Сонымен бірге, кітапта білім беру үдерісінің сапасы, академиялық адалдықты қамтамасыз ету, цифрлық теңсіздік, оқытушылардың әдістемелік дайындығының жеткіліксіздігі және практикаға бағытталған пәндерді оқытудағы шектеулер сияқты объективті мәселелер айқын көрсетілген.

Арнайы қызығушылық тудыратыны — қашықтықтан оқытуды дамыту перспективаларын талдау, оның ішінде жасанды интеллект технологияларын енгізу, білім беру аналитикасы, виртуалды және кеңейтілген шындық, ұлттық ашық онлайн курс платформаларын дамыту және мұғалімдердің цифрлық құзыреттерін арттыру. Талқыланған салалар қазіргі жаһандық үрдістерге сәйкес келеді және отандық жоғары білім беру жүйесін одан әрі модернизациялаудың ықтимал бағыттарын анықтауға мүмкіндік береді.

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында қашықтықтан оқыту қызметінің сапасын жақсарту мақсатында авторлар оқу процесін басқару жүйелерінің, электрондық құжат айналымын басқарудың, білім аналитикасының және студенттерге қолдау көрсету қызметтерінің интеграциясын қамтамасыз ететін біртұтас сандық оқыту ортасын дамытуға ерекше назар аударуды ұсынады. Студенттердің «сандық ізі» мониторингінің механизмдерін енгізу қажет, бұл академиялық тәуекелдерді уақтылы анықтауға және студенттерге қолдау көрсету бойынша алдын алу шараларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Авторлар академиялық құрамның цифрлық құзыреттерін дамыту жұмыстарын жалғастыру маңызды екенін атап көрсетеді, оның ішінде цифрлық педагогика бойынша оқыту, онлайн курстар әзірлеу және жасанды интеллект, білім беру аналитикасы мен бейімделген оқытуды қолдану. Гибридті білім беру бағдарламаларын іске асырудың әдістемелік шеңберін құруға ерекше назар аудару қажет, бұл бетпе-бет және қашықтықтан оқыту форматтарының оңтайлы үйлесімін қамтамасыз етеді.

Анықталған инфрақұрылымдық және ұйымдастырушылық шектеулерді ескере отырып, университеттерге цифрлық инфрақұрылымының дайындығын тұрақты түрде аудиттеу, ақпараттық жүйелердің төзімділігін қамтамасыз ету, киберқауіпсіздікті күшейту және қашық аймақтардан келген студенттер мен арнайы білім беру қажеттіліктері бар студенттерді қоса алғанда, әртүрлі оқушылар категориялары үшін білім беру ресурстарына қолжетімділікті кепілдендіру ұсынылады.

Масштабты ашық онлайн курстар (MOOCs) үшін ұлттық экожүйені дамыту және отандық және халықаралық білім беру платформаларында алынған оқу нәтижелерін мойындауды кеңейту ерекше назар аударуды қажет етеді. Бұл студенттердің академиялық мобильділігін арттырады, жоғары сапалы білім беру ресурстарына қолжетімділікті кеңейтеді және Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінің халықаралық білім беру кеңістігіне интеграциялануын нығайтады.

Жалпы алғанда, тақырыптық талдау материалдағы егжей-тегжейлі деңгейдің жоғары екенін көрсетеді және қашықтықтан және аралас оқытуды әрі қарай дамыту реттеушілік шеңберді жетілдіру, цифрлық инфрақұрылымды дамыту, оқытушылар құрамын кәсіби дамыту және заманауи білім беру технологияларын енгізу сияқты жүйелі тәсілдерге негізделуі тиіс деген қорытындыға әкеледі. Осы шараларды іске асыру білім беру процесінің сапасын жақсартып, жоғары білімге қолжетімділікті кеңейтіп, университеттердің сыртқы сын-қатерлерге төзімділігін қамтамасыз етіп, ұлттық жоғары білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Л. В. Горшкова

Техникалық ғылымдар кандидаты,
доцент, кафедра профессоры
«Өнеркәсіптік,
азаматтық және көлік
инженериясы»
кафедрасының
профессоры, Торғайцов
атындағы Павлодар
университеті

Искр. Копия
Л. В. Горшкова